

Marktconsultatie Onvoorwaardelijk Wonen

Datum: 23 september 2025

Tijd: 13:30 uur tot 15:00 uur

Online bijeenkomst via Teams

Inleiding

De bijeenkomst werd geleid door Eva Brouns (Strategisch adviseur Regionale Inkooporganisatie/RIOZ) en Maurice Beers (Beleidsadviseur gemeente Land van Cuijk). Voorafgaand aan de bijeenkomst is al een marktverkenning geweest. Vanuit deze marktverkenning heeft de regio een visie geformuleerd op Onvoorwaardelijk Wonen.

Doel van de bijeenkomst was om te toetsen bij de aanbieders wat nodig is om Onvoorwaardelijk Wonen te creëren in Noordoost-Brabant, te verkennen wat de aanbieders hier voor rol in willen spelen en wat zij hierbij nodig hebben vanuit de gemeenten. De consultatie had een open en verkennend karakter, zonder verplichtingen voor deelname aan een aanbesteding.

Toelichting op de visie

Eva Brouns lichtte aan de hand van een power point presentatie (zie bijlage) de regionale visie op Onvoorwaardelijk Wonen toe. Het gaat om een woonvorm waarin jeugdigen kunnen blijven wonen, ongeacht hun gedrag of achtergrond. Het uitgangspunt is dat jongeren niet uit de woonsetting worden geplaatst bij problemen, maar dat ondersteuning wordt gezocht om hen binnen de setting te houden.

Daarnaast bracht zij de vraag naar voren of het Onvoorwaardelijk Wonen ook vanuit huis georganiseerd zou kunnen worden. Het is immers wenselijk dat jeugdigen zoveel mogelijk thuis blijven wonen. Deze vraag zou terugkomen in de deelsessies later in de bijeenkomst.

Eva Brouns gaf aan dat de visie al een aantal keren is voorgelegd aan overlegsgremia, waarbij steeds werd teruggegeven dat er altijd wel voorwaarden bestaan in een woonvorm, daarom lijkt de naam Onvoorwaardelijk Wonen niet geheel passend. De term Onvoorwaardelijk Wonen is gekozen omdat deze landelijk in gebruik is, maar alternatieve benamingen zijn welkom. Een suggestie van één van de deelnemers was 'Perspectiefvol Wonen'.

Deelsessies

De groep werd vervolgens in tweeën gesplitst, voor 'breakout sessies' in twee kleinere groepen.

Uitkomsten deelsessie 1

De eerste deelsessie werd geleid door Eva Brouns. Zij vroeg de deelnemers naar hun reactie op de voorgestelde visie op Onvoorwaardelijk Wonen.

Inkoop en exclusiecriteria

Er zijn vraagtekens over hoe dit product ingekocht moet worden, met name over het vrijhouden van plekken, wat momenteel niet standaard in de inkoop is opgenomen.

Het is in de inkoop verder belangrijk om zorgvuldig te kijken naar de exclusiecriteria voor dit product. Ook in een onvoorwaardelijke setting kan niet álles, denk bijvoorbeeld aan seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Doelgroepen

De mogelijkheid om te richten op specifieke doelgroepen werd besproken. Eva Brouns gaf aan dat de zorgaanbieders zelf mogen bepalen of ze zich op specifieke doelgroepen richten; matching tussen aanbieder en jeugdige is uiteindelijk leidend voor een plaatsing.

Betrokkenheid van de omgeving

Het belang van nabijheid werd benadrukt door een aantal deelnemers: jongeren moeten zoveel mogelijk in hun eigen omgeving geplaatst worden.

Er werden vragen gesteld over de impact op de wijk als de woonvorm in een woonwijk ligt. Goede communicatie met buurtbewoners is hierin essentieel, benadrukten verschillende deelnemers. Er zijn diverse voorbeelden waarbij er weinig problemen zijn met de buurt, door open communicatie en het onderhouden van contact met de buurt. Het is belangrijk dat buurtbewoners vertrouwen hebben in de organisatie, dat ze weten: "als ik iets meld bij de organisatie, wordt dat door hen opgepakt".

Ondersteuning van personeel en organisatiecultuur

Het succes van Onvoorwaardelijk Wonen hangt sterk af van de houding van medewerkers. De hele organisatie moet uitstralen: "Dit is jouw plek, hier blijf je, hoe jij je ook gedraagt". Ook details als het neerleggen van een welkomstpakketje zijn belangrijk.

Voorkomen beëindiging plaatsing

Gevraagd werd hoe de regio er mee om zou willen gaan als een jeugdige niet binnen de groep blijkt te passen. Eva Brouns gaf aan dat het idee van Onvoorwaardelijk Wonen is dat de plaatsing dan niet beëindigd wordt, maar dat gekeken wordt wat de begeleider in de woonvorm nodig heeft.

Er zijn voorbeelden in het land van 'outbreakteams' die groepsbegeleiders hierbij kunnen ondersteunen. Een aantal van de deelnemers gaf aan hier goede ervaringen mee te hebben. Tegelijkertijd werd gewaarschuwd dat deze outbreakteams het niet moeten overnemen van de groepsbegeleiders omdat het risico dan bestaat de groepsbegeleiders het respect van de jeugdigen verliezen.

Samenhang tussen wonen en behandeling

Een deelnemer pleitte voor flexibiliteit in het scheiden en combineren van wonen en behandeling, dat de scheiding tussen wonen en zorg 'aan- en uitgezet' kan worden.

Een andere deelnemer vond dat behandeling en Onvoorwaardelijk Wonen niet gecombineerd moet worden. Als behandeling nodig is tijdens het wonen kan dit ambulant geregeld worden.

Leeftijdsgrens en doorstroom

De harde grens van 18 jaar werd als knelpunt benoemd. Er werd gepleit voor verlenging tot minimaal 21 jaar. De regelgeving zou beter moeten aansluiten op deze behoefte.

Afbouw Jeugdzorgplus

Gevraagd werd of het Onvoorwaardelijk Wonen gebruikt wordt voor afbouw van Jeugdzorgplus. Eva Brouns gaf aan dat dat oorspronkelijk de insteek was, maar nu niet meer. Het werd al snel duidelijk dat het niet zo gezien moet worden, het is eerder een vorm van preventie: we willen met elkaar voorkomen dat jeugdigen tot de JZ+ groep gaan behoren.

Thuis als voorkeursoptie

Thuis blijft altijd de beste optie. Het concept Onvoorwaardelijk Wonen moet niet worden gezien als een afschrijving van thuis wonen. Er werd gepleit voor het organiseren van alternatieven in de buurt van het gezin, indien thuis wonen niet mogelijk is.

Onvoorwaardelijkheid bieden in de thuissituatie vraagt veel van begeleiders. Zij moeten veel beschikbaar zijn voor de jeugdige en zijn/haar netwerk.

Uitkomsten deelsessie 2

De tweede deelsessie werd geleid door Maurice Beers. Hij stelde de vraag, hoe doorplaatsingen van jeugdigen voorkomen kunnen worden en hoe zorg duurzaam geboden kan worden binnen een onvoorwaardelijke woonvorm.

Grenzen aan onvoorwaardelijkheid

Ook aan het onvoorwaardelijke zitten grenzen, werd aangegeven. Soms is een overplaatsing nodig. Kleinschaligheid werd door een aantal deelnemers als belangrijke factor genoemd om de plaatsing wél te laten slagen. Groepsgroottes van maximaal 3–4 jongeren in een wijkgerichte setting, met contact met de buurt, dragen bij aan stabiliteit en nabijheid. Dit vraagt om een hanteerbare dynamiek en een pedagogisch klimaat dat deze setting ondersteunt.

Van stepped care naar matched care

Er werd gepleit voor een verschuiving van het stepped care-model naar matched care: direct het juiste aanbod inzetten, passend bij de jongere. Onvoorwaardelijk Wonen moet niet het 'laatste redmiddel' zijn.

Systeemkritiek en gedragscode

Verschillende deelnemers gaven aan dat het concept 'onvoorwaardelijkheid' moeilijk te verenigen is met bestaande systemen en kaders. In plaats van een nieuw product, zou de focus moeten liggen op een gedeelde gedragscode van aanbieders.

Onvoorwaardelijkheid vraagt om een fundamentele verandering in houding en samenwerking, niet alleen om een andere financieringsvorm.

Doorstroom na 18 jaar

Er werd gewezen op knelpunten in de financiering, met name bij doorstroom na 18 jaar. De overgang naar Wmo is vaak niet goed geregeld, waardoor jongeren hun woonplek verliezen. Alternatieven zoals tiny houses en franchiseconstructies worden verkend, maar staan vaak nog in de kinderschoenen.

Flexibiliteit en interventies

Om handelingsverlegenheid bij teams op te vangen, werd voorgesteld om tijdelijke interventies mogelijk te maken waarbij begeleiding wordt overgenomen, zonder dat de jongere hoeft te verhuizen. Dit vraagt om flexibiliteit in financiering en productdefinities.

Doelgroep en plaatsbaarheid

De doelgroep voor Onvoorwaardelijk Wonen is breed, maar er werd ook erkend dat sommige jongeren, bijvoorbeeld met ernstige hechtingsproblematiek of zonder gewetensontwikkeling, mogelijk niet in deze setting passen. Het is belangrijk om zorgvuldig te kijken naar de plaatsbaarheid, dit niet te gehaast te doen, en benodigde ondersteuning te organiseren.

Samenwerking en kennisuitwisseling

Samenwerking en kennisuitwisseling met andere regio's werd als essentieel benoemd. Ook kan geleerd worden van andere sectoren. Bij het voorkomen van vrijheidsbeperkende maatregelen bijvoorbeeld, zouden methodieken die ingezet worden in de gehandicaptenzorg, zoals Triple C, als inspiratie kunnen dienen.

Financiering

In de financiering van Onvoorwaardelijk Wonen is een bepaalde zekerheid nodig, gaven deelnemers aan, mogelijk is lumpsumfinanciering hierbij passend. Ook werd geopperd om een contract te hanteren met een vast deel én een variabel deel.

Rol van de gemeente

Deelnemers gaven aan dat zij een faciliterende rol van gemeenten wenselijk vinden, waarbij ruimte is voor gezamenlijke ontwikkeling van een gedragscode en niet alleen ontwikkeling van een nieuw product maar ook verbetering van bestaande zorgvormen.

Plenaire terugkoppeling

Maurice Beers en Eva Brouns gaven een samenvatting van de bevindingen uit hun deelsessies. Eva Brouns sloot af met een samenvatting van de rode draad uit de gesprekken: het succes van Onvoorwaardelijk Wonen zit vooral in de houding van medewerkers, het bieden van vertrouwen en stabiliteit aan jeugdigen, en het zoeken naar oplossingen binnen de setting.

Afsluiting

De deelnemers worden uitgenodigd om contact op te nemen bij vragen of suggesties. Vervolgstappen zijn opgenomen in de presentatie die in de bijlage wordt gedeeld.